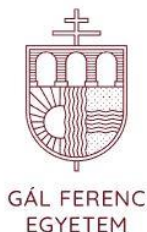

Gál Ferenc Egyetem

Pedagógiai Kar

Szarvas

Tehetséggondozás, fejlesztés az iskolában

Hátrányos helyzetű, reziliens tanulók felismerése, tehetséggondozása

Konzulens tanár:

Dr. Lestyán Erzsébet

adjunktus

Készítette:

Dobi Csilla

tanító szakos hallgató

2023

Absztrakt

Dolgozatomban a hátrányos helyzetű, reziliens tanulók felismerésének és tehetséggondozásának kérdéskörét vizsgálom. Az elméleti háttér feltárása során világossá vált a téma aktualitása, mivel hazánkban az elmúlt három évtizedben kezdték el pedagógiai kontextusban vizsgálni a rezilienciát. Az első fejezetben a reziliencia fogalmi meghatározására és szakmai definíciójára törekedtem, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre, a témával foglalkozó szakemberek empirikus munkáira alapozva.

A tehetség definíálása következett, hogy átfogó képet nyújtsak ezen tudományterület széleskörű értelmezéséhez. Az elméleti háttér Dr. habil. Gyarmathy Éva és Dr. Czeizel Endre kutatásai alapozták meg. A tehetségfejlesztő pedagógia három kulcsfontosságú metódusát elemeztem: az elkülönítést, a gazdagítást és a gyorsítást. A tehetségazonosítás során a beválogatás folyamata a tehetségígéreték feltárására koncentrált, melyek beteljesülése idő kérdése. A reziliencia hosszabb időn keresztül kialakuló folyamat, ezért a megfigyelés és kutatás több év kitartó munkáját igényli.

Fejes József Balázs és Józsa Krisztián munkái alapján határoztam meg a hátrányos helyzetű tanulók pedagógiai vonatkozásait. A hátrányos helyzetű gyerekek tanulási motívumai segítettek a kérdőíves kutatás összeállításában, amelyben 95 tehetséggondozó pedagógus vett részt. A pedagógiai módszereket vizsgáltam, amelyek a felismerést és fejlesztést szolgálják, figyelembe véve a személyiségjegyek különböző variánsait is. A második kérdőív a reziliens tanulók azonosítására szolgált egy reziliencia skála segítségével.

Az adatfelvétel és az eredmények kiértékelése során hipotéziseim részben alátámasztást nyertek. Kiemelkedő eredmény, hogy a szakirodalom alapján körvonalazódó legfőbb képességek figyelembevétele és a személyiség átfogó ismerete és fejlesztése releváns a tehetséggondozás során.

Tartalom

Absztrakt.....	1
1. Bevezetés	3
2. A reziliencia fogalmi meghatározása, szakmai definíciója	4
3. Kit nevezhetünk tehetségnek?	4
4. A tehetségfejlesztő pedagógia módszerei.....	6
4.1 Az elkülönülés módszere.....	7
4.1.1 A kompetencia hatására irányuló teljesítménynövekedés	7
4.2 A gyorsítás.....	7
4.3 A gazdagítás módszere	8
5. A tehetség nem egyenlő a sikerrel.....	9
5.1 A tehetség beazonosítása	9
5.2 A pedagógus feladatai	9
6. Hátrányos helyzetű tanulók	10
6.1 A hátrányos helyzetű tanulók tanulási motívumai	11
7. Kérdőíves kutatás	11
7.1 Az empirikus vizsgálat módszerei.....	11
7.2 A vizsgálat célja, hipotézis	11
7.3 Minta.....	12
7.4 A vizsgálat eszközei	12
7.5 Adatfelvétel	13
8. Eredmények.....	13
8.1 Tehetőség gondozásban használt pedagógiai módszerek felkutatására irányuló kérdőív kiértékelése.....	13
8.2 Reziliens gyermekek identifikálására irányuló kérdőív kiértékelése	27
9. Összegzés	31
10. Záró gondolatok.....	33
Irodalomjegyzék.....	34
Ábrajegyzék.....	37
Felhasznált jogszabályok.....	37

1. Bevezetés

„A tehetség lehetőség az egyénben, amely külső-belső tényezők interakciójában jön létre. A tehetség viselkedés és attitűd, értékrendszer és önértékelés.” /Gyarmathy Éva/

Az utóbbi évtizedekben rezilienciakutatások vizsgálják azt a nem állandó kompetenciacsokrot, amivel mindannyian rendelkezünk. Ebben a dolgozatban azon gyermekek kerülnek górcső alá, akik nehéz, sokszor élethetetlen körülmények között léteznek és teljesítményükkel meghazudtolják mindazt, amit tőlük elvárnak.

Dolgozatom témájaként a hátrányos helyzetű, reziliens tanulók felismerését és tehetséggondozását, fejlesztését kifejtő témát kívántam feldolgozni. A dolgozati témaválasztásom területét illetően egyértelműen befolyásolt a személyes érdeklődés és inspirált a tanulmányaim alatt megszerzett ismeretanyag, melyet tanító szakos hallgatóként a pedagógiai munkám során fel tudok használni. Azért választottam ezt a témát, mert szerettem volna mélyebben belelátni a reziliens tanulók fejlesztését segítő lehetőségekbe, illetve azok alkalmazásába. Természetesen az is motivált, hogy az eltérő pedagógiai módszerek jelenlegi alkalmazási területeit feltárjam. Célom, hogy átfogó képet adjak ezen metódusok tanórán való alkalmazásáról.

A dolgozat első fejezetében széleskörű elméleti összegzésre törekszem a reziliencia és a hátrányos helyzetű gyermekek összefüggéséről elméleti és empirikus munkák alapján. Meghatározom a reziliencia, továbbá a tehetség fogalmát, ismertetem a tehetségfejlesztő pedagógia módszereit, valamint felvázolom a tehetségek felismerésének lehetőségeit. Bemutatom kérdőíves kutatásom jellemzőit, s annak eredményeit. Célom az volt a kutatással, hogy rávilágítsak a hátrányos helyzetű tehetségek magyarországi helyzetére és azokra a lehetőségekre, melyek önzetlenül segítséget nyújtanak számukra.

Munkám során elsősorban magyar, illetve angol szakirodalmat, Internetet, valamint a tanulmányaim során szerzett ismereteimet használtam. Bízom abban, hogy dolgozatomban összefoglaló képet nyújtok a választott témáról.

2. A reziliencia fogalmi meghatározása, szakmai definíciója

Az elmúlt években, évtizedekben számtalan tudományágban vizsgálták a rezilienciát, a reziliencia koncepcióját és ennek köszönhetően megannyi értelmezés látott napvilágot, melyek egymással egyértelműen átfedést mutatnak, lényegiségüket egyesült erővel definiálják, határozzák meg fogalmát.

A neveléstudományi kutatásokban megjelent fogalomhoz kapcsolható vizsgálatok, mint például a 25 tételes Reziliencia Skála (RS), illetve a 20-25 tételes Gyermek- és Ifjúsági Rezilienciát Mérő Eszköz (GYIRM), melyek deduktívan következtetnek az egyén rezilienciájára. Oktatási kontextusban, iskolai, tanulási összefüggésben azon gyermekek tekinthetők reziliensnek, akik hátrányos helyzetük, terhelt életútjuk dacára tanulmányikban kiválóan teljesítenek, sikereket érnek el (Kóródi, Szabó, 2019).

Járai Róbert, Vajda Dóra, Hargitai Rita, Nagy László, Csókási Krisztina és Kiss Enikő Csilla 2015-ben ekképp fogalmaznak bevezetőjükben. *„A reziliencia mint protektív faktor azon személyiségjellemzőket foglalja magában, amelyek elősegítik a veszélyeztetett életkörülmények ellenére történő sikeres alkalmazkodást, enyhítik a stressz negatív hatásait és lehetővé teszik a változásokkal szembeni adaptív megküzdést. A reziliencia emellett az egyéni megküzdési módokat próbára tévő túlzott stresszt követően a normál működéshez való visszatérés képességét is jelöli (Ahern et al., 2006; Norris et al., 2008).*

Az elmúlt években kiemelt szerepet kaptak azon kutatási területek, melyek a reziliencia traumával kapcsolatos összefüggéseit helyezik középpontjukba, mely koncepció keretében a reziliencia mint a traumatikus élethelyzetekben történő eredményes adaptáció nyer értelmezést (Agaibi és Wilson, 2005).” (Járai, Vajda, Hargitai, Nagy, Csókási, Kiss, 2015. 129. oldal)

3. Kit nevezhetünk tehetségnek?

Az emberek többsége magabiztosan használja a tehetség kifejezést. A köznapi nyelvben inkább a tehetségígéretekre alkalmazva használjuk, akikből lehetnek a kiváló teljesítményű emberek. Tudjuk, hogy a tehetséget fel kell ismerni, fel kell fedezni, fel kell tárni. Vagy beszélünk szunnyadó tehetségről, illetve a tehetség kibontakozásáról. A tudományos megfogalmazás a konvencionális értelemben használatosból ered. Komplex és sokféle jelentésbeli tartalmát professzor Czeizel Endre, orvos-genetikus összegezte.

„A tehetség a legnagyobb természeti kincsünk- becsüljük meg!” - hangzott számtalan alkalommal Czeizel Endrétől, aki szívügyének tekintette a hazai tehetséggondozás kérdését.

Olyan elméleti modellt alkotott, mellyel sikerült megragadnia a tehetség jelenségének lényegiségét, összetevőit.

Modelljének első faktora az általános értelmesség, az ész. Ez az, ami mindenhez szükséges, s mely mindent megalapoz. A második faktor a specifikus szellemi képességek. Ezek adják a tehetség jellegét. Az 50-es évek óta felfedezett kreativitás a harmadik faktor. Ahhoz, hogy valaki géniusszá váljon egy új világot kell létrehoznia, hogy megújítsa a tudományt és a művészeteket (Bolyai János). A kreativitás alkotóképesség tehát. Gyarmathy Éva ekképpen fogalmaz erről a személyiségtulajdonságról: *„azt a nehezen megragadható eseményt jelenti, amikor az elmében az addigiaktól eltérően rendeződnek az elemek, és valami új, eredeti jön létre, és azt a viselkedést, amely során a személy ellenáll a megszokottnak, elviseli, sőt keresi a kétértelműt, a bizonytalanságot, a rendezetlenséget, amelyből új rend alakulhat ki. A kreatív folyamat a fantázia és a logika, a tudatos és tudattalan éppen megfelelő időben és arányban történő összjátéka.”* (Gyarmathy, 2007, 23. oldal)

A motiváció negyedik faktorként csatlakozik az előző három területhez. A személy akaratereje, energiája, hogy adottságait kiteljesítse. Olyan teljesítménymotiváció, mely hozzájárul ahhoz, hogy elérje sikerét. Ezen fenti faktorok mind-mind adottságok, melyek fogantatásunk pillanatában eldőlnek. Ekkor létrejön egy genetikai tervrajz, mely eldönti az életet.

A 2X4 +1 faktoros talentum modell tartalmazza az általános értelmi adottságot, a speciális mentális adottságot, a kreativitási adottságot és természetesen a motiváció adottságot. Azonban, hogy ezen adottságokból mely terület domborodik ki a külső hatások befolyásától függ. (20. ábra: 4x4 +1 faktoros talentum modell) Nem mindegy, hogy mely családba születik a gyermek, hogy milyen pedagógusok foglalkoznak vele az adott oktatási intézményben. A kortárs csoportok hatása sem elhanyagolható, hiszen minden tizenéves nagyon fontosnak tartja a baráti kapcsolatait. Ezen időszakban válik le szüleiről, s az egymásnak való megfelelés kerül előtérbe. Végül, de nem utolsó sorban, a társadalom befolyása a negyedik tényező. A lehetőségeket, az elvárásokat a társadalom biztosítja a növekvő nemzedék számára. A plusz egy faktor maga a sorsfaktor, az esetleges devianciák, betegségek. (Czeizel, 1997)

Renzulli következőképpen foglalta össze aspektusát a tehetség meghatározásakor (1985, p. 28): *„A tehetség olyan viselkedésformákból áll, amik az emberi vonások három alap csoportjának interakcióját tükrözik. Ez a három alapcsoport az átlagon felüli általános és/vagy specifikus képességek, magasfokú feladat iránti elkötelezettség és kreativitás.”*

A kivételes tehetség belülről jövő adottságokkal rendelkezik, ám megvalósulásának külső feltételei határt szabhatnak.

„A legveszélyesebb előítélet az, hogy a valódi tehetséget nem lehet megakadályozni kibontakozásában, mindenképpen boldogul, nehézségek, akadályozó környezet ellenére is eléri lehetőségei maximumát. Közismertek a példák: Einstein, Thomas Mann, akik alig tudták elvégezni iskolájukat (bár családjuk segítette őket), Edison, aki kifutófiú volt. A példák látványosak, de félrevezetőek, mivel ellenpélda nem létezhet. Az „elveszett haszon” mértéke nem mérhető. Az elkallódó tehetségek neve nem marad fenn az utókorra, sőt azt sem tudjuk, hogy szintelenné szürkült embertársaink vagy a kallódó alkoholisták, hajléktalanok közül hányban volt meg eredendően a tehetség lehetősége és válhatott volna kedvezőbb körülmények között alkotó emberré. Az elmaradt haszon értékét lehetetlen felbecsülni. (Herskovits, 2005)”
(Dudás, 2013, 371. oldal)

4. A tehetségfejlesztő pedagógia módszerei

A tehetségek felismerése elsődleges lépés, ezen belül segítségük ott kezdődik, hogy miután identifikálják a tehetségígéret azon oldalait, amelyekben az átlagnál magasabb szinten teljesít. Az erős oldal mellett a gyenge oldal feltárása éppoly elengedhetetlen. Itt kezdődik el a valós tehetséggondozás, segítség.

Annak érdekében, hogy ne veszítse el érdeklődését tehetséges oldala iránt nagy felelősség hárul a gyermek gondozásában résztvevő közvetlen környezetére. Abszurd dolog azt gondolni, hogy a gyermek fejlesztése együttműködés nélkül is megoldható. Akkor lesz eredményes a munka, ha mindazok, akik támaszt nyújtanak a gyermeknek együttműködnek.

A holisztikus, teljes körű személyiségfejlesztés elengedhetetlen a tehetségfejlesztő munka során. A komplex fejlesztés révén önmagukat is megismerve értik meg határaikat. A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatása, az alkotószellem (konstruktívizmus), a fejlődés, fejlesztés (progresszív) nevelésvéneke érvényesülésével. Hiszen a nevelőmunka folyamán gyermekek testileg, érzelmileg, szociálisan és értelmileg gazdagodnak.

A tehetségpedagógia szakemberei szerint a tehetség fejlesztése három alapvető módszerrel fogatosítható meg. Az elkülönítés, a gyorsítás és a gazdagítás, a hátrányos helyzetű tehetségek gondozásánál is egyaránt alkalmazható módszerek. A szakirodalom szerint a három közül leginkább a gyorsítás, valamint a gazdagítás azok a módszerek, melyek legalkalmasabbak ezen gyerekeknél. Az elkülönítés bizonyos programok, illetve tehetséggondozó intézmények sajátossága. (Dudás, 2013)

4.1 Az elkülönülés módszere

Az elkülönítés módszere a tehetséges gyermekek válogatásán alapszik. A beválogatás egy adott homogén csoportba az egyének adottságaira épített képességei, teljesítménye szerint zajlik. A tehetség iskolák, osztályok, tanfolyamok biztosítanak teret ennek a módszernek, mely azon gyermekek számára a legmegfelelőbb, akik hagyományos iskolai szocializációban nehezen alkalmazkodnak, illeszkednek be egy-egy osztályközösségbe.

„Ugyanakkor több ellenvetés is elhangzik a szegregációval szemben. Az elkülönítésnyilvánvalóan egyfajta beszűkülést jelent. A társadalom többi részétől lényegében elszigetelten tanított gyermek torzított világot tapasztal meg, ami a későbbiekben hátrányt jelenthet. Emberi kapcsolatai is szűkebb körre korlátozódnak, társas készségeit is egykiválogatott közegben gyakorolhatja.” (Gyarmathy, 2007. 37. old.)

A tehetségigéret személyiségjegyei, valamint képességi összhangban, egyfajta kölcsönhatásban önt formát. Ebből adódóan a szegregáció, vagy bármely nemű elkülönítés társas-érzelmi és személyiségfejlődésüket is befolyásolja az egyértelmű képességfejlődésük mellett. Vagyis, ha a tehetséges gyerekek kognitív képességeit fejlesztik, az automatikusan nem kielégíti társas és érzelmi igényeiket is.

4.1.1 A kompetencia hatására irányuló teljesítménynövekedés

„Az a gyermek, aki megtapasztalja kiválóságát, megéli kompetenciáját, nagyobb erőfeszítésekre képes.” (Gyarmathy, 2007. 39. old.) (21. ábra: Gyarmati Éva: A kompetencia hatására irányuló teljesítménynövekedés)

Minél nagyobb a motiváció, mint kompetencia, annál nagyobb a hajtóerő is, mely minden bizonnyal sikerhez vezet. S ezen sikerek együttese megacélozza a tanuló önértékelését, mely teljesítménynövekedést eredményez. A kompetencia és az önértékelés oda-vissza hatással vannak egymásra.

A csalódás, a kudarc passzíválhatják, csökkenthetik a teljesítményt, produktivitást, s vele együtt a kompetenciát, készséget is.

A kiválogatás folyamán szem előtt kell tartani annak pozitív és negatív hatásait a tehetség tekintetében.

4.2 A gyorsítás

A gyorsítást definiálva Gyarmathy Éva megfogalmazása a lehető legtisztább. Eszerint egy olyan tehetséggondozási módszergyűjtemény, mely a gyorsabb fejlődésre képes, tehetséges gyermekek részére lendületesebb előmenetelt szavatol.

Időrendben az öt legfontosabb módszer a szakkönyvek szerint:

A korábbi iskolakezdés, melyet alapos és következetes iskolaérettségi vizsgálatok támasztanak alá szakemberek bevonásával.

Az osztályléptetés azon tehetséges gyermekeknek kiváló lehetőség, akik lényegesen gyorsabban képesek fejlődni, teljesítményük kimagasló. Így ők nagy valószínűséggel a magasabb osztályfokon is képesek hatékonyan tanulni.

A harmadik módszert a D-típusú osztályok jelentik, ahol a kiválogatott tehetséges gyerekek rövidebb idő alatt abszolválják például a felső évfolyam tantárgyi követelményrendszerét. Akár egy esztendővel hamarabb eleget tesznek tanulmányaiknak.

A negyedik a tanulmányi idő lerövidítése, mely utat enged az iskola rövidebb idő alatt történő teljesítésére, természetesen a tanuló permanens produktivitása mellett.

Végül, de nem utolsó sorban meg kell említenem ötödikként az egyetemi tanulmányok idő előtti elkezdését is, melynek két formája ismeretes. Az első a tanulmányi idő lerövidítése révén érhető el. Ha a gyermek hamarabb befejezi középiskolai tanulmányait, értelemszerűen hamarabb nyerhet felvételt az általa választott főiskola, egyetem valamelyikére. A másik lehetőség az, hogyha egy specifikus szakterületen kiválóság, akkor a középiskolai tanulmányival párhuzamosan indíthatja el azon tudományág tanulását.

4.3 A gazdagítás metódusa

„Tartalmi szempontból a tehetséggondozásnak a legrégebbi és a legfőbb eszköze a gazdagítás (dúsítás). Célja alapvetően az ismeretek és a műveletekre épülő képességek kötelező tananyagon túllépő fejlesztése. Ezt a pedagógusok és más tehetségesekkel foglalkozó szakemberek a fiatalok fejlesztése során már évszázadokkal azelőtt is alkalmazták, amikor még a szakirodalom nevén sem nevezte ezt a módszeregyüttest (vö. Tóth L., 2012a).” – fogalmazza meg Dr. Balogh László A tehetség kézikönyvében.

A gazdagítás négy fajtájáról tesz említést Passow (1958) rendszere alapján:

A tehetséges diákok érdeklődési körét, szükségletét szem előtt tartva összeállított tananyagon alapszik a „*tartalmi gazdagítás*”, mely a nebulók felé szélesebb ismeretet közvetít.

A kritikus, problémamegoldó, kreatív gondolkodást acélozó módszer a „*feldolgozási képességek gazdagítása*”. Interdiszciplináris, tehát több tudományterületet átívelő ténykedés, mely a felfedezés örömeivel társulva az információ hatékony és kreatív feldolgozását eredményezi.

A „*mélységében történő gazdagítás*” számos lehetőséget biztosít a tehetséges tanulóknak, mely széles teret kínál a készségek, jártasságok, képességek fejlesztésére.

A tehetséges tanulók társaiknál többet képesek elsajátítani azonos időtartam alatt. Erre a gyorsabb munkatempóra hagyatkozik a „*tempóban történő gazdagítás*”. Innovatív tartalmak kerülnek be a tanulási folyamatba. Ebből adódóan a szakirodalom értelmezése szerint ez a fajta gazdagítási folyamat a gyorsítás jellegzetességeivel is rendelkezik.

5. A tehetség nem egyenlő a sikerrel

5.1 A tehetség beazonosítása

Mit tekinthetünk tehetségnek? Se szeri, se száma azon meghatározásoknak, melyek eme fogalmat leírják. Dr Czeizel Endre Sors és tehetség című könyvében három tehetségfogalmat határoz meg: a potenciális tehetséget (giftedness), a megvalósult tehetséget (talent-talentum), valamint a párját ritkító tehetséget (genis-géniusz). A szakirodalom szerint az iskolai tehetségazonosító munka folyamán potenciális tehetségeket, mint tehetségígéreteket azonosíthatunk be.

Milyen kritériumnak kell megfelelni, ahhoz, hogy egy gyermekre azt mondjuk, hogy tehetséges? A szakma kiválósága, Gyarmathy Éva (2006), Steinberget igézve öt kritériumot javasol. Első a kiválóság, mely szerint a tehetség valamilyen területen társainál kiválóbban teljesít. Második a ritkaság, azaz olyan területen kiemelkedő, mely területen csak igen kevesen képesek hasonló eredményeket elérni. A következő teremtképesség, mely megnyilvánul a teljesítményben. A negyedik a kimutathatóság, tesztek révén mérhető értékelhetőség. Az ötödik az értékelhetőség, a társadalom által értékesnek ítélt kimutatható teljesítményt jelenti.

Mit fejez ki a tehetség azonosítása? A tehetség azonosítása egy folyamat, mely folyamat során felfedjük a tanulóban rejtőző tehetségígéreteket. (Balogh, Mező, Kormos, 2011, 46. o.) Ez lehet a legkritikusabb pontja a tehetséggondozó munkának, mely a legkörültekintőbb munkát kívánja meg a pedagógustól.

Az emocionális, viselkedésbeli, teljesítménybeli, továbbá környezeti tényezők kollektív feltárása a tehetségdiagnosztika (Mező, 2008, 13. old.). Mező Ferenc ekképp definiál: „*a tehetségazonosítás alapvetően egy (akár éveken át tartó) folyamat, amely folyamatot az eseti méréses, becsléses jellegű identifikációs mozzanatok tagolhatnak.*”

5.2 A pedagógus feladatai

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, A tehetség kézikönyvében összefoglalja a legfontosabb gondolatokat:

„A pedagógusokkal szemben a társadalom, a szülők és maguk a tanulók is sokféle elvárással lépnek fel, amelyeknek nem könnyű megfelelni. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti

köznevelésről a különleges bánásmódot igénylő gyermekekről rendelkezve az egyéni bánásmód alkalmazását, a tanulói tulajdonságok figyelembevételét a pedagógusok számára törvényi úton is kötelezővé teszi.

A tehetséggondozásban a pedagógusok szerepe a leginkább meghatározó. A tankötelezettség miatt a pedagógusok valamennyi gyermekkel találkoznak, így az, hogy egy potenciális tehetség se vesszen el, hangsúlyosan az ő szakértelmükön múlik.

A pedagógusok feladata a tehetséggondozásban a köznevelés valamennyi színterén:

- közreműködés a tehetséges tanulók azonosításában, a pedagógiai módszerek alkalmazásával, a tanítványaik egyéni szükségleteinek és érdeklődésének felderítése,*
- közreműködés a tehetséggondozó programok kidolgozásában és lebonyolításában,*
- a tehetséges tanulók fejlesztése, részvétel a tehetséggondozó tevékenységekben, gazdagító programokban (a tehetséges tanuló személyiségéhez illeszkedő tanórai differenciálás, egyéni feladatmegoldások, kiscsoportos munka, szakkörök, fakultációk, önképzőkörök, projektek, versenyfelkészítések),*
- közreműködés a tehetséggondozó programok hatásvizsgálatában, a pedagógiai módszerek alkalmazásával,*
- kapcsolattartás külső szakemberekkel (Balogh, 2012)."*

6. Hátrányos helyzetű tanulók

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a alapján a gyámhatóság hatáskörébe tartozik megállapítani azt, hogy a tanuló hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül -e, s ekképp jogszabály is definiálja.

A hátrányos helyzet kifejezés egészen a hatvanas évekig szociálpolitikai megfogalmazásra vezethető vissza, azonban a társadalomtudomány terminusába, valamint a köznyelvbe is beépült. 1975-ben Kozma Tamás volt az, aki a pedagógiai definíciót elővezette. Így a neveléstudományi kutatásokban a jogszabályban megfogalmazottakhoz képest különböző meghatározás van jelen. (Fejes és Józsa, 2005) Fejes és Józsa pedagógiai szempontból releváns megfogalmazása szerint gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket fejez ki a hátrányos helyzet, mely körülmények befolyással vannak a tanuló iskolai előmenetele szempontjából a közösség nagyobb csoportjával szemben. A normától eltérő, súlyosabb státuszban lévő gyermekek életminőségére, személyiségfejlődésére, tanulmányi eredményére kihatással van, lehet. A szociokulturális háttér befolyása egyértelműen jelen van az oktatásban, nehézséget

okozva tanulónak-tanítónak egyaránt. Az anyagi hátrány éppoly nagy problémát jelent, mint az érzelmi sivárság. A kisebbségi létnek, az aluliskolázottságnak lehet a szegénység az oka és okozója egyaránt, ám az vitatható, hogy egyenesen arányos lenne a gyermek veszélyeztetettségével.

6.1 A hátrányos helyzetű tanulók tanulási motívumai

A társadalmi, családi környezet kölcsönhatásban van a tanulási motiváltsággal. A család, mint a társadalom alappillére, neutronja jelentős, alapvető szereppel bír a tanulási motívumok kialakulásakor. Első szocializációs szintéreként már a közösségbe való bekapcsolódást megelőzően is elveti a magot a gyermekek tudatában a tanuláshoz való hozzáállásukat illetően. A hátrányos helyzetű tanulók kialakuló motívumait, tanuláshoz való hozzáállását és teljesítményét negatívan befolyásolhatja családjuk szemlélete.

Pedagógusként elsődleges cél a tanulók ideális tanulási motívumrendszerének kiépülését, fejlődését támogatni. Számos kutatás támasztja alá azt, hogy az iskola első két éve meghatározó jelentőséggel bír a diákok tanulási motivációjának alakulásában (Stipek, D. J., 1993).

7. Kérdőíves kutatás

7.1 Az empirikus vizsgálat módszerei

A kutatást az internet segítségével anonim kérdőívek formájában végeztem megcélózva a hátrányos helyzetű reziliens tanulók tehetséggondozásával foglalkozó pedagógusokat. Célközönségemhez az online űrlapokat email formátumban, illetve a pedagógusközösségek internetes fórumait felkeresve juttattam el.

7.2 A vizsgálat célja, hipotézis

Kutatásom első felében arra szeretnék választ kapni, hogy a szegregált területen tanító pedagógusok milyen módszereket alkalmaznak a hátrányos helyzetű tehetségigéreték felismerésére. A különböző tehetségmodellek személyi sajátosságként írják le a tehetségjegyeket (kiemelkedő képességek, kreativitás, motiváció). Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik az érdeklődésüket, ami alapján esetleges vizsgálatokat végeznek a tanulón.

A második kérdés, melyet tanulmányozok kutatásom során a tehetséggondozás módszereiről szól. Azt feltételezem, hogy személyiségfejlesztés nélkül elengedhetetlen a tehetséggondozás. Lényegi kérdés azonban, hogy a pedagógus mely módszerekkel tud dolgozni

a tanulóval a legeredményesebben, illetve a tehetségigéret gyenge oldalát milyen metódusok révén képes fejleszteni a vele foglalkozó pedagógus.

A reziliens gyermekek identifikálása a negyedik terület, melyet mérések révén szeretnék kiaknázni. Elengedhetetlen megjegyezni, hogy a reziliencia nem egy rövidebb időszak alatt kialakuló személyiségjegy. Ezért olyan kutatást szeretnék elkészíteni, melyben nem kizárólag kisiskolás korú gyermekek lesznek analizálva.

7.3 Minta

A vizsgálatot az internet segítségével, kérdőíves formában végeztem. Az országosan megkeresett pedagógusok a tehetséggondozás területén dolgoznak. Számos területet sikerült lefednem, többek között muzikalitással és vizuális kultúrával foglalkozó tehetséggondozók is segítettek kutatásomat válaszaikkal.

A mérésben összességében 95 pedagógus vett részt, kitöltve kérdőíveimet. A tehetséggondozásban használt pedagógiai módszerek felkutatása céljából készült űrlapot 95 fő, míg a reziliens gyermekek identifikálására létrehozott kérdőívet 95 fő válaszolta meg.

7.4 A vizsgálat eszközei

Az adatok gyűjtéséhez két kérdőívet állítottam össze. A koragyermekkori tehetséggondozás megvalósulása a pedagógiai szemléletmód, a módszertani felkészültség és az intézményi infrastruktúra tükrében, Expanzió Humán Tanácsadó kérdőívének átdolgozásával készítettem a tehetséggondozásban használt pedagógiai módszerek felkutatása vonatkozó kérdéssort, mely 10 itemből állt. Az első három kérdés a speciálisan tehetséggondozást igénylő gyermekek felismeréséhez szükséges pedagógiai programokra, illetve felismerésükhöz szükséges eszköz- és módszertárra vonatkozott a pedagógusok saját intézményére, saját pedagógiai gyakorlatukra hagyatkozva válaszolták meg azokat. A 4-7. kérdések a tehetséggondozásra történő kiválasztás tényezőit vette górcső alá. A 8-9. a tehetséggondozás során használt módszerek használatát volt hivatott felmérni. Az utolsó kérdés a tehetségigéret gyenge oldalának fejlesztési metódusának milyenségét érintette.

A második kérdőívvel a reziliens gyermekek identifikálását szerettem volna felmérni, mely egy adoptált kérdőív volt, reziliencia skála pedagógusoknak. Ehhez Erdei Róbert 2015-ös publikációját használtam. A 12 item egyszerű ötpontos válaszai révén az adott pedagógus tanulóit jellemezte. A hazánkban is használt értékelőrendszer szerint felállított állítások a reziliens tanulók tulajdonságaira világított rá.

7.5 Adatfelvétel

Az adatfelvételre 2023. január közepétől március közepéig került sor Google űrlapok formájában. A pedagógusok a kérdőíveket a nap bármely szakában visszaküldhették, ezért leegyszerűsödött azok beérkeztetése.

8. Eredmények

8.1 Tehetséggondozásban használt pedagógiai módszerek felkutatására irányuló kérdőív kiértékelése

A tíz itemből álló pedagógiai módszerek felkutatására összeállított kérdéssor első kérdésére a válaszadók 46 fő (48,4%) választotta azt, hogy a gyermeki fejlődést célzó mérési eredmények alapján „kiemelkedő” gyermekeket tekintik tehetséggondozást igénylő gyermeknek. 37 fő (38,9%) a pedagógusi megfigyelésekre hagyatkozott, mely szerint a többi közül kiemelkedő „jó képességű” tanulót tekintik tehetséggondozást igénylő gyermeknek. 35 pedagógus (36,8%) választotta azt, hogy pedagógiai programjuk szerint a versenyeredményekkel rendelkező diákok tehetséggondozást igényelnek. A tehetséggondozás vonatkozásában a válaszok (20 fő, 21,1%) tartalmazta azt, hogy minden gyermek potenciális lehet a tehetséggondozás tekintetében. Tehát egyfajta megkülönböztetés van érvényben.

Igen alacsony százalék (2%) válaszolta az egyéb lehetőségeként azt, hogy a gyermekek személyiségjegyeit, szorgalmát veszik figyelembe gyakorlatuk szerint.

A válaszadók 10,5%-a, tehát 10 fő szerint az intézményük nem rendelkezik megfelelő definícióval. Számomra ez kissé kétségbeejtő volt, mert azt gondolom, hogy tehetségazonosítással, jó esetben tehetséggondozással minden pedagógusnak foglalkoznia kell.

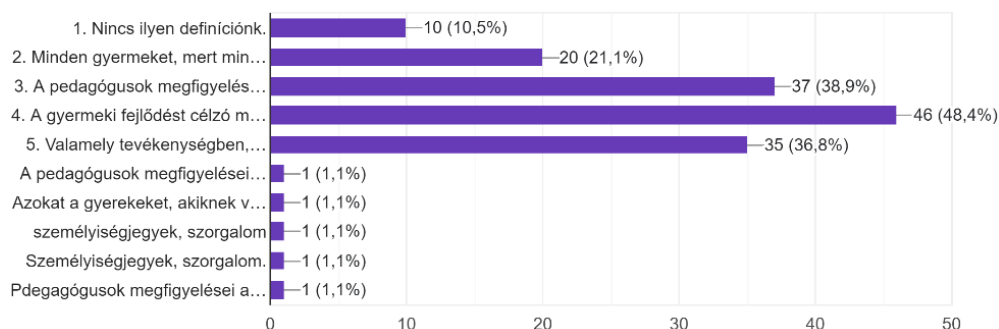
A speciálisan a tehetséggondozást igénylő gyermekek felismeréséhez szükséges eszköz- és módszertárra vonatkozó kérdésre a válaszok megoszlása a következő: saját definíciót 3 személy fogalmazott meg, mely arra enged következtetni, hogy saját módszereket igen kevés pedagógus használ. 15 fő, tehát 15,8% volt az, akinek az intézménye saját fejlesztésű módszer révén ismeri fel a tehetségígéreteket.

Legtöbben a mások által fejlesztett és módosítások nélkül átvett eszköz- és módszertárra adták le a voksukat (52,6%), azaz kicsivel több, mint a fele a válaszadóknak rendelkezik speciális eszközökkel.

Vélhetően a közösségi oldalakon olyan pedagógusok is kitöltötték a kérdőívet, akik nem tudtak releváns válaszokkal szolgálni.

I. Pedagógiai programjuk és gyakorlatuk szerint kit tekint tehetséggondozást igénylő gyermeknek? Az alábbi mondatok közül többet is bejelölhet, vagy megfogalmazhatja saját definícióját.

95 válasz

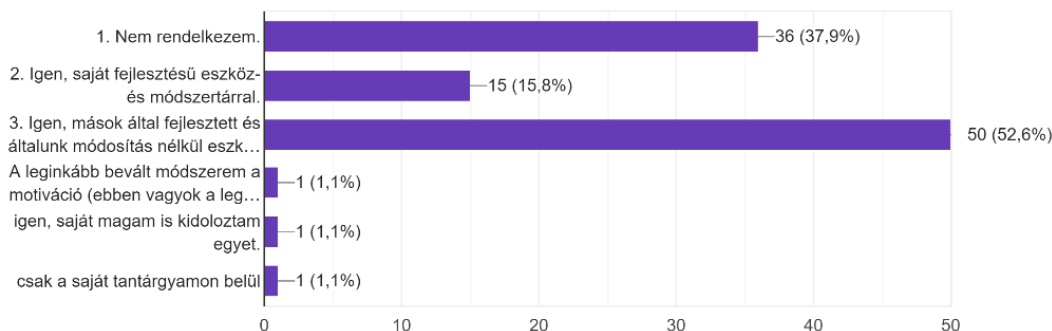

1. ábra

Riasztó adat azonban az, hogy 36 fő (37,9%) nem rendelkezik semmivel, amely elősegítené a munkáját. Tehát azok a tanulók, akik az adott intézményekbe folytatják tanulmányaikat elképzelhető, hogy lehetőséget sem kapnak arra, hogy tehetségüket kibontakoztassák.

II. Rendelkezik -e speciálisan a tehetséggondozást igénylő gyermekek FELISMERÉSÉHEZ szükséges speciális eszköz- és módszertárral? Az alábbi mon...ölhet, vagy megfogalmazhatja saját definícióját.

95 válasz

2. ábra

Az egyéb kategória opciók közé való bevitelét indokolta az a gondolatom, hogy a pedagógusoknak alternatívát adjak az egyéni véleményük megformálására, valamint a szakirodalmi feltérképezésem kiegészítése is megvalósuljon.

A kérdőív beállításait tekintve ezen a ponton körültekintőbbnek kellett volna lennem. Mivel kötelező válaszként jelöltem be a III. itemet, így azok, akik az előzőnél megválasztották a kérdésem, ezen ponton ismét válaszolni kényszerültek. A kérdések kiértékelését megbonyolította a kapott 66 nem válasz.

Az alábbiakban felsorolásszerűen szeretném közölni és bizonyítani a módszerek sokszínűségét, hatékonyságát. Dávid Mária és munkatársainak megfigyelési szempontsora több esetben is megemlítésre került. „Renzulli-Hartman skála” a kiemelkedő tanulók viselkedésjellemzőinek becslésére használható. „Gyermektükör”, tulajdonságlista Nagy Jenőné által kidolgozott metódus. Számos visszajelzés érkezett arról, hogy a vizuális kultúra területén tehetséggondozást végző pedagógusok a tehetségigéreték azonosításához kreativitásmérő tesztet és emberrajz tesztet is használnak. Dr. Gyarmathy Éva: A tehetség fogalma, típusa és azonosítása c. könyvében található szülői és tanári kérdőívek alapján.

Néhányan a Difer mérést jegyezték le, mely az óvodás korú gyerekek tekintetében jelentős.

Volt olyan is, aki azt írta, hogy az önmaga által készített feladatsorok, amik nehézségi fokban a könnyebbtől a nehezebbig tartanak. MeTehetsz tehetségkutató központi mérőeszköz több személy révén került felsorolásra. Tehetséggondozó szakkörök működnek az intézményekben több területen.

A kérdéssort kiküldtem a hazánkban fellelhető összes pedagógiai szakszolgálatnak is, tehát tőlük is érkezett néhány válasz: Pszichometriai tesztek, pedagógiai eredmények és egyéni tényezők egybevetése. Dr. Balogh László egyéni tehetségfejlesztő programok könyve, szakszolgálati protokoll, komplex személyiségfejlesztés-tréneri munka révén történik a tehetségigéreték diagnosztizálása. Intelligencia-, motiváció-, kreativitásteszték használata.

Meixner módszerrel jól mérhető szókincs és szövegértést célzó fejlesztő/tehetséggondozó játékok, egyéb helyi eszközök - népi játékok. - adta válaszként egy kitöltő.

Volt olyan is, aki ekképpen fogalmazott: „Figyelembe veszem az órai aktivitás mértékét és jellegét, a tantárgyi értékeléseket a saját és egyéb tantárgyakból, az érdeklődési kört (iskolában és azon kívül). Mindezt megfigyeléssel, személyes beszélgetéssel, illetve korábbi és jelenlegi tanáraival való beszélgetéssel.”

Van-Tassel-Baska által összeállított tulajdonságlista, melyet a Tehetség kézikönyve is megemlít és ajánl, került be az egyéni válaszok közé.

Nebraskai Csillagos Éjszaka szempontsor is 3-4 személy által megjelent válaszként. Ezen szempontsor a zenei tehetségek felkutatására hivatott.

Az ezen kérdéseket követően megkértem a pedagógusokat, hogy 1-5-ig terjedő skálán értékeljék egyenként azokat a tényezőket, melyeket a tehetséggondozásra történő kiválasztáskor figyelembe vesznek. Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös pedig a leginkább fontos a figyelembevétel során. A kérdésben szereplő személyiségjegyek mindegyike a VII.

kérdésben ismét hangsúlyossá válik. Ezért a magyarázatokat és összefüggéseket lentebb fejtem ki.

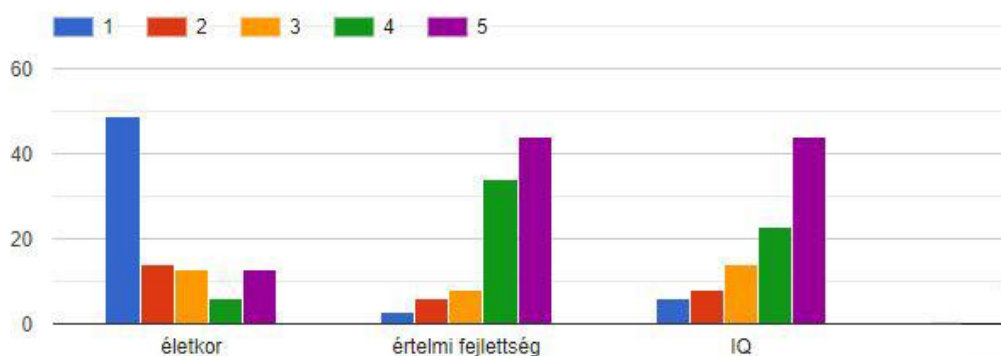
A kitöltők közül 49 fő (51,57%) az életkort legkevésbé veszi figyelembe. A további 46 válasz (48,42%) szinte azonos arányban volt megosztott a további értékeken.

A tanulók értelmi fejlettségét fontosnak ítélték meg a válaszadók, a 4-es értéket 34-en (35,8%), míg az 5-öst 44-en (46,3%) jelölték.

Az IQ tekintetében 44-en (46,3%) az 5-öst, további 23-an (24,2%) a 4-est jelölték, majd egészen az egyes értékig csökkenő sorrendű tendenciát mutatott a görbe.

IV. Az alábbiakban felsoroltak közül 1-5-ig terjedő skálán egyenként értékelje azokat a tényezőket, amelyeket Ön figyelembe vesz a tehetséggondozásra történő kiválasztásakor!

(Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

3. ábra

A kreativitást a válaszadók többsége ötössel értékelte, 65 fő, azaz 68,4% választotta ezen értéket. További 22 fő (23,1%) 4-es értékelést adott. Ebből az következik, hogy fontosnak ítélik meg a tanulók kreativitását.

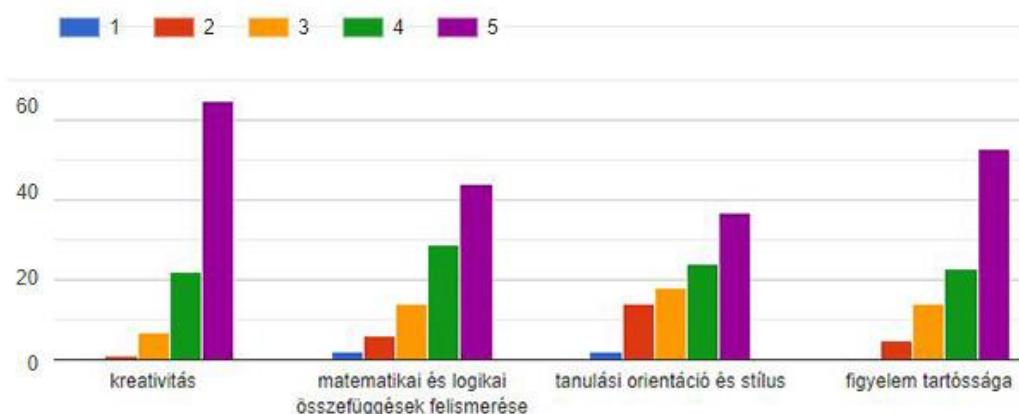
A matematikai és logikai összefüggések felismerésére irányuló tanulói képességet 44 (46,3%) kitöltő értékelte a legmagasabb értékkel, valamint 29-en (30,5%) 4-es értékelést adtak ezen tulajdonság fontosságára. 14 fő (14,7%) 3-as, 6 fő (6,3%) 2-es és 2 fő (2,1%) 1-es értékelést adott.

A tanulási orientáció és stílus vonatkozásában ketten (2,1%) az egyes, tizennégyen (14,7%) a kettős, tizennyolcan (18,94%) a hármas, huszonheten (28,4%) a négyes, illetve harmincheten (38,9%) az ötös értéket jelölték.

A figyelem tartóssága tekintetében a legmagasabb értéket képviselő 5-ös kimagasló 53 (55,78%) értékelést kapott, 23 fő (24,2%) gondolja úgy, hogy 4-es értékkel illeti. 14 fő (14,73%) a közepes értékelés mellett, míg 5 fő (5,2%) a kettes érték mellett döntött. Az egyes értékre egyetlen pedagógus sem voksolt.

IV. Az alábbiakban felsoroltak közül 1-5-ig terjedő skálán egyenként értékelje azokat a tényezőket, amelyeket Ön figyelembe vesz a tehetséggondozásra történő kiválasztásakor!

(Az 1-es érték a legkevesbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

4. ábra

A problémamegoldó képességen is nagy volt az ötös értéket választók száma (60 válaszadó, azaz 63,15%). 21-en (22,1%) négyessel, 9-en (9,4%) hármassal, 2-en (2,1%) kettessel, 3-an (3,1%) egyessel válaszoltak.

Az érdeklődési kör, illetve szabadidős elfoglaltság figyelembevételét 4-esre ítélték meg a legtöbben (44 fő, 46,3%). További 27-en (28,4%) 5-ös értéket jelöltek. 3-massal 15 (15,78%), 2-essel 4 (4,2%), egyessel 5 (5,2%) kitöltő értékelt.

A társas viselkedés tényezőként való értékelése a következőképpen alakult; 24 személy (25,2%) az 5-ös, 30 személy (31,57%) a 4-es, 25 fő (26,3%) a 3-mas értéket jelölte. A kettést 9 (9,4%), míg az egyest 7 (7,3%) pedagógus választott.

A kiemelkedő képességek tényezőjét nem meglepő módon 68 (71,57%) megkérdezett 5-ös értékkel, 22 (23,1%) 4-es, 5 (5,2%) pedig 3-mas értékkel értékelte

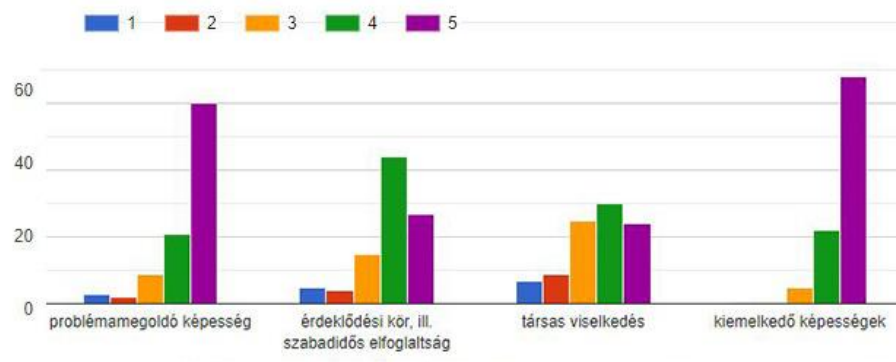
A IV. kérdést a továbbiakban a következő skálaértékekkel értékelték; a tehetségígéret érzelmi, akarati jellemzőit negyvenheten (49,4%) 5-össel, huszonnyolcan (29,4%) négyessel, tizenötön (15,78%) hármassal, hárman (3,1%) kettessel és ketten (2,1%) egyessel.

A motiváció tekintetében 65 kitöltő (68,42 %) a legnagyobb értékkel, 23 fő (24,2%) négyessel, 7 fő (7,36%) pedig hármassal értékelt.

A szociokulturális háttér tényezőjét a legalacsonyabb értéket képviselő egyessel 27 fő (28,42%), kettessel 11 fő (11,57%), hármassal 19 fő (20%), négyessel 32 fő (33,68%), ötössel mindösszesen 6 fő (6,3%) értékelt.

IV. Az alábbiakban felsoroltak közül 1-5-ig terjedő skálán egyenként értékelje azokat a tényezőket, amelyeket Ön figyelembe vesz a tehetséggondozásra történő kiválasztásakor!

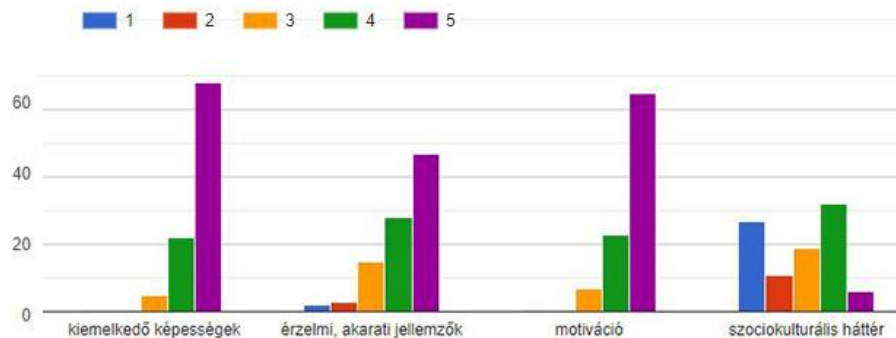
(Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

5. ábra

IV. Az alábbiakban felsoroltak közül 1-5-ig terjedő skálán egyenként értékelje azokat a tényezőket, amelyeket Ön figyelembe vesz a tehetséggondozásra történő kiválasztásakor!

(Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

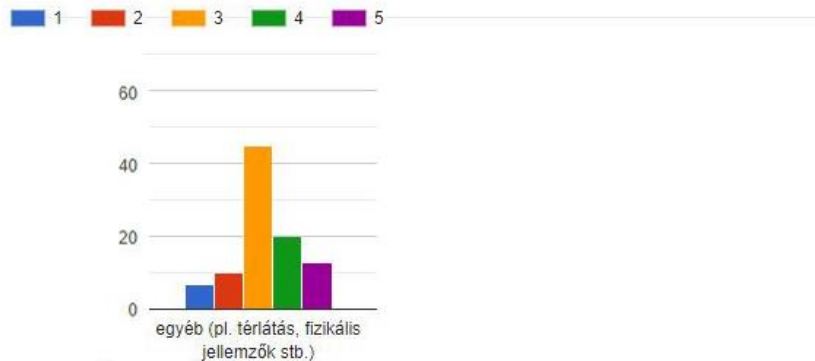

6. ábra

Az egyéb, mint például térlátás, fizikális jellemzők stb. tényezőinek figyelembevétele a közepes érték legmagasabb számban való jelölésével jelenik meg a felmérésben. 45 fő (47,36%) választotta ezen értéket. Ezt követően a négyes érték jelenik meg, 20 fő (21%) voksolt erre. Az ötösrre 13 fő, azaz 13,68%, míg a kettesre 10 fő (10,52%), az egyesre valamivel kevesebben heten (7,3%) szavaztak.

IV. Az alábbiakban felsoroltak közül 1-5-ig terjedő skálán egyenként értékelje azokat a tényezőket, amelyeket Ön figyelembe vesz a tehetséggondozásra történő kiválasztásakor!

(Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

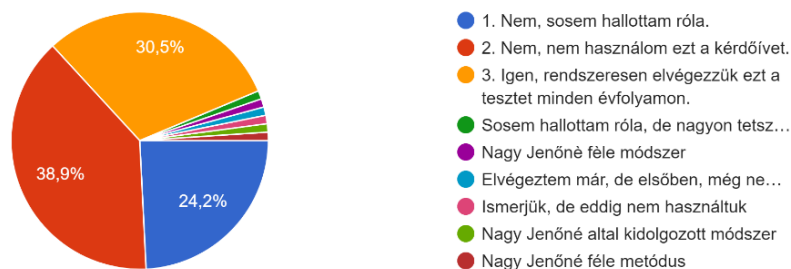
7. ábra

Az V. kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a tanulótársak jellemzésére alkalmas, Gyarmathy Éva által összeállított, „Mit tudunk egymásról?” kérdőívet ismerik-e a tehetséggondozással foglalkozó pedagógusok, illetőleg milyen arányban használják ezt a tehetségek felismerésekor. Magas arányban, 24,2%-ban, azaz 23 pedagógus még sosem hallott róla. Azok, akik nem használják szintén magas arányban voltak jelen a válaszadáskor 38,9%, tehát 37 fő nem használja ezen kérdőívet. A válaszadó tehetséggondozók 30,5%-a (29 fő) rendszeresen elvégzi a tesztet minden évfolyamon. Ebből az következik, hogy a pedagógiai gyakorlatukban megjelenik a rendszeres felmérés Gyarmathy Éva kérdőívének segítségével.

6 fő (6,3%) az egyéb válasz lehetőségével élt. Egyikőjük azt válaszolta, hogy még sosem hallott róla, de nagyon tetszik neki a teszt és örül, hogy felhívtam rá a figyelmét. Ezt külön személyes sikerként könyvelem el.

V. Használja -e a tanulótársak jellemzésére alkalmas, Gyarmathy Éva által összeállított, „Mit tudunk egymásról?” kérdőívet?

95 válasz

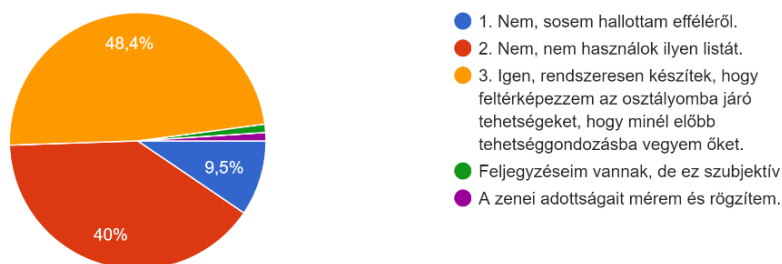
8. ábra

1 válaszadó arról számolt be, hogy ugyan elvégezte, de első évfolyamon nem ad releváns válaszokat, és ő úgy ítéli meg, hogy második osztályban is a barátokat preferálják a kisiskolások.

Olyan válasz is érkezett (1 fő), aki azzal érvelt, hogy ismerik, de nem használják. 3 fő (3,15%) egy másik metódust alkalmaz, mégpedig Nagy Jenőné által kidolgozott módszert használják a tanulótársak jellemzésére, aki kimagasló kutatásokat végzett az óvodai nevelés terén. Ebből arra következtetek, hogy a 3 válaszadó a kisebb korosztállyal dolgozik, azaz óvodapedagógusokhoz is eljutott a kérdőívem.

A VI. kérdés a tehetség feltárásának egyéb szintjeit vizsgálta. A tanulókról készített tulajdonságlisták készítésére kérdeztem rá. A szakirodalom szerint a tehetség feltárásának leggyorsabb és leghatékonyabb módszere az adott tanulókról készített tulajdonságlisták kitöltése. A válaszadók 48,4%-a (46 fő) rendszeresen készít, hogy feltérképezze az osztályába járó tehetségígéretek, hogy minél előbb tehetséggondozásba vegye. Mondhatni, a válaszolók nagyon nagy tábor, 40%, azaz 38 fő nem használja ezt a típusú feltérképezési metodikát. 9,5%, 9 fő még sosem hallott ennek a lehetőségéről. 1 személy a zenei adottságokra összpontosít, méréseket végez és feljegyzéseket készít. Míg egy másik válaszadó végez feljegyzéseket, de azokat szubjektívnek véli. A szakirodalomban megjelenő ajánlás szerint érdemes a tulajdonságlistákat a diákot tanító más kollegák véleményével is összevetni, illetve az általuk készített tulajdonságlistákat kielemezni közösen. Azt gondolom, hogy ennek révén elkerülhető a szubjektivitás, illetőleg egyenes arányban, az objektív vizsgálat megvalósulhat.

VI. A tehetség feltárásának leggyorsabb és leghatékonyabb módszere az adott tanulókról tulajdonságlisták kitöltése. Készít-e a tanulókról ilyen listákat?
95 válasz

9. ábra

A tehetségjegyeket, mint kreativitás, motiváció, kiemelkedő képességek stb. személyi sajátosságként fogalmazzák meg és írják le a különböző tehetségmodellek. A következő kérdésben arról érdeklődtem, hogy melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik

a pedagógusok érdeklődését, ami alapján esetleges vizsgálatokat végeznek a tanulón. Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös a leginkább fontosnak ítélt a figyelembevétel során.

Ezzel a kérdéssel párhuzamot szerettem volna vonni a IV. kérdésben megjelenő tényezőkkel, így ugyanazokat a szempontokat adtam ki értékelésre.

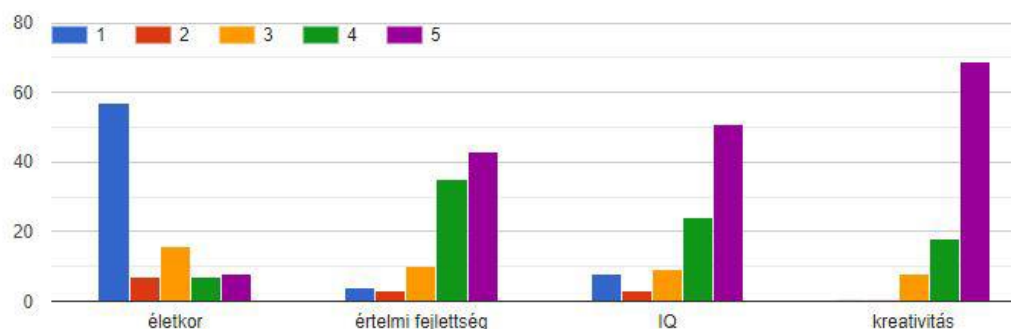
Az életkor kapcsán hasonlóan magas arányban választották az egyes értéket, 57 egyén (60%). A további értéket alacsony százalékot képviselnek. Az életkort nem tekintik mérvadónak a tehetségígéreték kiválasztásakor. A tehetséges gyerekek korán elsajátítják az írás, olvasás fortélyait. Tudásszomjuk nagymértékű.

Az értelmi fejlettséget azonban annál inkább figyelembe veszik a pedagógusok. A válaszadók közül 43 fő (45,2%) az 5-ös, további 35 fő (36,84%) a 4-es értéket jelölte. Alátámasztva ezzel azt, hogy a tehetséges gyermekek mentális korát érdemes figyelembe venni a kiválogatás során.

Az IQ, az általános intelligencia mérése az egyik legelterjedtebb mérési eljárás a tehetség azonosításában. A tehetséggondozással foglalkozó kitöltők 53,68 %-a (51 fő) fontosnak ítéli meg az IQ milyenségét a beválogatás során. További 24 fő, 25,26% négyes értékelést adott. A válaszolók fennmaradó 21%-a megoszlott a további három értéken.

A kreativitás, a divergens gondolkodás különböző az intelligenciától. Elkülönülő képességcsoportok. A tehetségígéreték felismerésekor a kreativitás figyelembevétele a személyiségjegyek tekintetében rendkívül fontos tényező. Számos kutatás hivatott a tehetség és a kreativitás összefüggésének vizsgálatával foglalkozni, melyek alátámasztják ezen állítást. A válaszadók 95-ből 72, 63%-a (69fő) is a legmagasabb értékelést választotta ezen tulajdonság egy figyelembevételekor.

VII. Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik az érdeklődését, ami alapján esetleges vizsgálatokat végez a tanulón? (Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

10. ábra

Az intelligencia sokoldalú. Howard Gardner a humán intelligenciát emberi intellektuális képességek sokaságaként írja le. Ezek közül a matematikai és logikai összefüggések felismerése egyfajta világfelismerő, megismerő obszerváció, azaz megfigyelés. A matematikai tehetségígéretet felkutatásakor elengedhetetlen figyelembe venni ezen személyiségjegyet, mely egyfajta intelligencia-profil.

A válaszadók két nagy táborra válaszolt akképp, hogy a 4-es és 5-ös értékeket jelölte. 53 kitöltő (55,78%) a legmagasabb számot, míg 31 személy (32,63%) a második legnagyobb értéket jelölte, alátámasztva ezzel az általam olvasott kutatásokat.

A tanulási orientáció és stratégia a produktív, eredményes tanulás kulcsai, melyek, ha megfelelőképpen hatékonyak, igen magas eredményeket reprodukálhat a tanuló. Kisiskolás korban ezek a „kulcsok” még kialakulóban vannak, ám a tehetséges gyermekek esetében előjelezhetik az ígéret kialakulását.

A válaszok tekintetében alátámasztottnak látom felvetésemet. Az ötös értéket 44 fő (46,3%), a négyeset 28 fő (29,47%) választotta, azaz elsőként figyelik ezen személyiségjegyet tanulóiknál. A fennmaradó 23 fő (24,2%) válasza megoszlott a maradék három értéken.

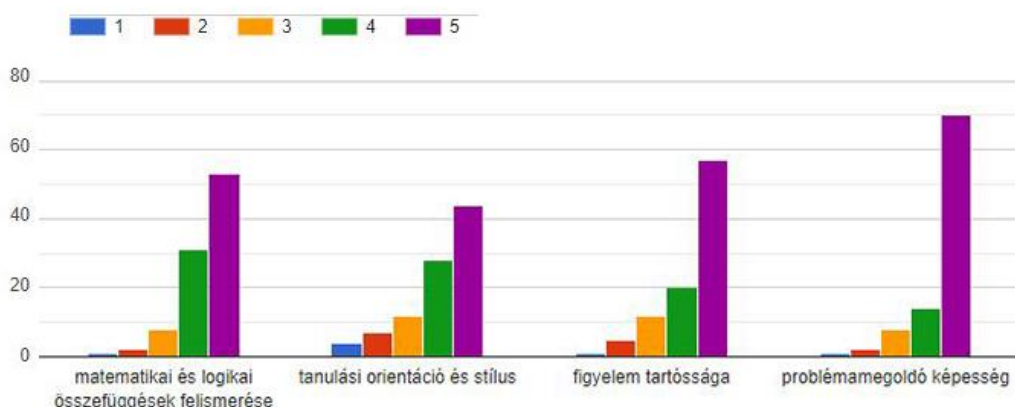
„A tartós figyelem, az egyén azon képessége, hogy fenntartsa összpontosítását egy adott ingerre, ami egyben szükséges feltétele a megismerési folyamatoknak (észlelés, emlékezet, gondolkodás stb.).” (A tehetség kézikönyve) A figyelem tartóssága a domináns személyiségjegyek közé sorolható szintén a tehetségek kapcsán. Az, hogy a kisgyermek képes sok ideig koncentrálni egy feladatra, elmélyül a játékban a tehetség jelenlétére utalhat.

A válaszadók is nagy százalékban elsőként jelölik ezt a tehetségjegyet, melyre felfigyelnek. Figyelemreméltó, hogy az előző kérdéskörben is magas 55, 78%-os eredményt hozott a válaszadók voksa. Jelen kérdésnél magasabb arányban (57 fő (60%)) jelölték ezen személyiségjegyet. További 20 fő (21%) a négyest választotta bebizonyítva a kutatások eredményét.

A tehetségre utaló jelek egyike a magas fokú problémamegoldó képesség, mely az átlagosnál fejlettebb kreativitást, valamint logikát feltételez, mely a kognitív és érzelmi erősségek jele. A tehetségígéretet élvezik a problémamegoldást, az intellektuális aktivitást. Konceptualizálás, absztrahálás, és szintézis képessége határozott jellemvonás a tehetségek tekintetében.

A felmérésben részt vevők közül rendkívül nagy számban határozták el magukat a legmagasabb érték kiválasztásánál, 73,68%, tehát 70 fő. 14 pedagógus (14,73%) a négyest választotta, mely szintén alátámasztja azon gondolatmenetemet, hogy a problémamegoldó képesség elengedhetetlen a releváns személyiségjegyek feltárásánál.

VII. Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik az érdeklődését, ami alapján esetleges vizsgálatokat végez a tanulón? (Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

11. ábra

Az érdeklődési területek, illetve a szabadidős elfoglaltságok a tehetségígéretek esetében eltérő lehet. Számos zenei tehetség hobbiként kezd el zenével foglalkozni. A kérdőív kitöltése anonim módon történt, azonban arra mégis fény derült a válaszokból, hogy zenei tehetségekkel foglalkozó zenetanárok is kitöltötték őket. II. kérdésre adott válaszokból ez tisztán kitűnik. Legtöbbször a 4-es érték mellett döntöttek. Hasonlóan a II. kérdéshez, ahol 44 személy (46,31%) voksolt a 4-esre, míg az 5-ösre 27-en (28,4%). Jelen kérdésnél 45-en (47,36%) tették ezt. Valamint 25 fő (26,31%) a skálán szereplő 5-öst jelölte.

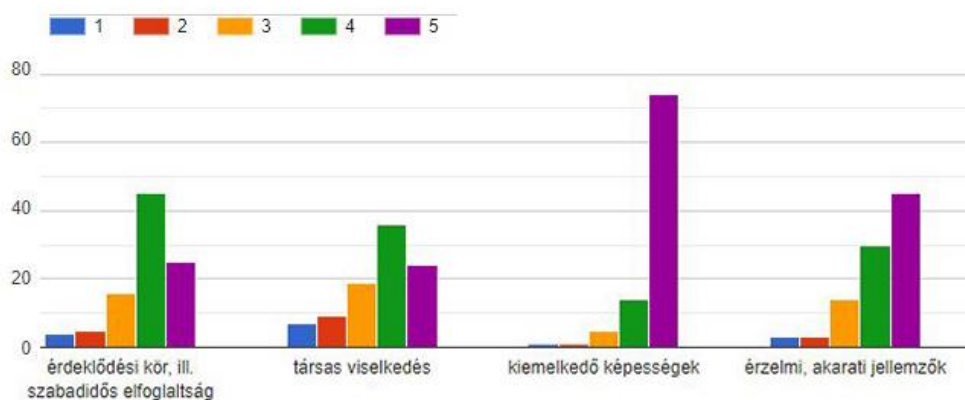
A társas viselkedés esetében megosztóak a válaszok. Minden értékre majdnem azonos arányban ikszeltek a VII. itemnél: 5=24 fő (25,26%), 4=36 fő (37,89%), 3=19 fő (20%), 2=9 fő (9,47%), 1=7 fő (7,3%), míg a IV. megválaszolandó item válaszai a következőképpen alakultak: 5=24 fő (25,26%), 4=30 fő (31,57%), 3=25 fő (26,31%), 2=9 fő (9,47%), 1=7 fő (7,3%).

A kiemelkedő képességek, mint személyiségjegy meghatározó a kiválasztás során. Ezért nem lepett meg az eredmény, mely szerint a válaszolók közül 74-en (77, 84%) az ötös, míg 14 fő (14, 73%) a négyes mellett döntött. 7 fő az alacsonyabb értékeket jelölte, mely elenyészőnek mondható.

Érzelmi, akarati tényezők fejlesztése a tehetséggondozás egyik olyan feladata, mely szoros összefüggésben áll az érzelmi intelligencia kialakulásával. A tanuló teljesítményére hatást gyakorol az akarati sajátosság, valamint az érdeklődés. Az akarat kulcsfontosságú rendeltetése a kontroll és a koordináció. Olyan intellektuális aktivitásokat irányít, mint érzelem és attitűd, melyek a nehézkesen megközelíthető célok elérését biztosítják. Hiszen, ha valami túlságosan könnyedén megszerezhető, kevesebb akarati és érzelmi tényezőt igényel.

A válaszokat megfigyelve a hármas és az annál nagyobb értéket képviselő item értékek voltak a mérvadóak. 45 főnek, 47,36%-nak leginkább fontos a figyelembevétel során. További 30-an (31,57%) a második legmagasabb értéket jelölték válaszukként.

VII. Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik az érdeklődését, ami alapján esetleges vizsgálatokat végez a tanulón? (Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

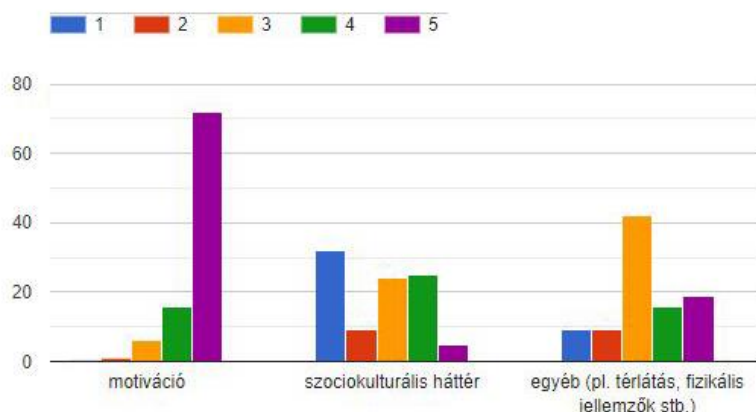

12. ábra

A motiváció definícióját Czeizel Endre ekképp fogalmazta meg: „*A motiváción az iskolában a szorgalmat és az akaraterőt, később a feladat iránti elkötelezettséget és megszállottságot értjük, vagyis azt az energiát, ami kell az adottságok képességgé válásához.*” (Czeizel; 2011, 41. o.) A motiváció a tehetségdiagnosztika aspektusából nézve egyfajta tehetségtípus, tehát több, mint személyiségjegy. A *Tehetséges diákok motivációs állapota* elnevezésű kutatás rámutatott arra, hogy a tehetségmentorálás folyamatában, a tehetségtámogatás terén nagyban lehet támaszkodni a tehetségigérek önmotiváló, énhatékonyságára.

A VII. itemben válaszadóim alátámasztják a fent említett gyakorlatot. a 100%-ból 75,78% (72 fő) a leginkább fontosnak, valamint további 16,84% (16 fő) fontosnak tartja a motivációt. A szociokulturális háttér személyiségjegyként való értelében a pedagógusok vegyes értékeket jelöltek: 1=32 fő (33,68%), 2=9 (9,47%), 3=24 fő (25,26%), 4=25 fő (26,3%), 5=5 fő (5,2%). Ebből arra következtetnek, hogy nem, vagy nem minden esetben veszik figyelembe a vizsgálatokat megelőzően. Az esélyt a kibontakozásra mindenkinek meg kell adni. Egyéb tényezőként például a térlátást, fizikális jellemzőket adtam meg. Az értékek megadásának szempontjából a hármas érték toronymagasan állt a többihez képest. 45 egyén (47,36%) választotta. A további értékeken nagyjából kiegyensúlyozott volt a válaszok száma.

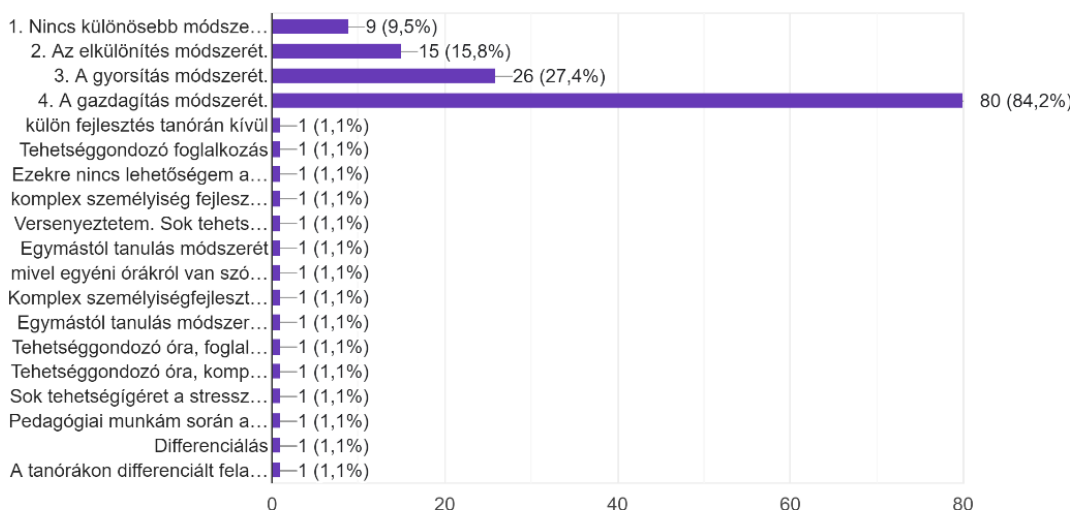
VII. Melyek azok a személyiségjegyek, amelyek először felkeltik az érdeklődését, ami alapján esetleges vizsgálatokat végez a tanulón? (Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább fontos a figyelembevétel során.)

13. ábra

VIII. Milyen módszereket alkalmaz pedagógiai munkája során a tehetséggondozásban? (Több választ is jelölhet!)

95 válasz

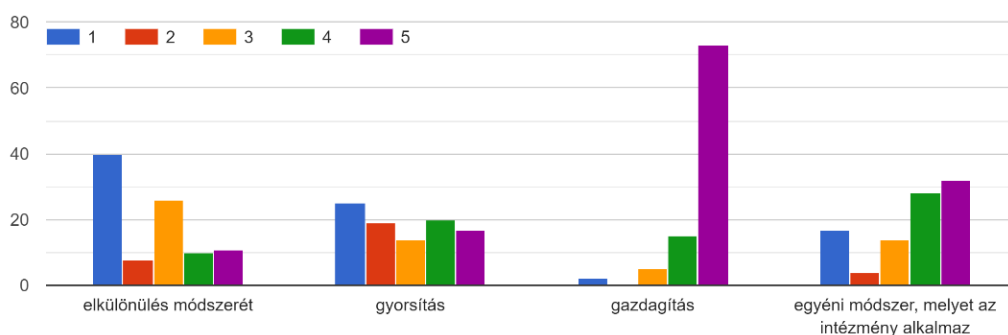
14. ábra

A következő, VIII. kérdésben a tehetséggondozás során alkalmazott módszerek milyenségét volt hivatott felmérni. A válaszadók 84,2%-a (80 fő) alátámasztotta, a szakirodalom szerint is igen effektívként jellemzett gazdagítás módszere a leghatékonyabb a tehetséggondozás során. A gyorsítás metodikáját 26 fő (27,36%) találja célravezetőnek. 15 fő (15,78%) az elkülönítés módszerét is megjelölte. Érdekes megállapítás volt a „nincs különösebb módszer”, amit 9 fő (9,4%) választott. Az egyéb válaszok tekintetében a tanórán kívüli fejlesztés, tehetséggondozó órák, foglalkozások választ 3 fő jelölte meg. Az egymástól tanulás módszerét ketten, éppúgy, mint a differenciálást. A komplex személyiségfejlesztés

metódusát egy személy jegyezte fel. A versenyeztetés módszerét ketten is leírták. Fejlesztés terén a versenyeztetésnél külön felhívták figyelmemet arra, hogy a stresszhelyzet leküzdésére ez a módszer kiválóan alkalmas.

Az utolsó előtti kérdés a legeredményesebb tehetséggondozási módszert hivatott megkeresni. S mint az előző kérdésnél is, a gazdagítás módszerére kapott voksok toronymagasan vezettek. 73 pedagógus, tehát 76,84%- a válaszadóknak ítélte meg úgy, hogy a gazdagítás tekinthető a legalkalmasabb módszernek. A válaszokból egyes értékre a legtöbben az elkülönülés módszerének esetében szavaztak. A gyorsítás módszerére adott szavazatok kiegyenlítetnek látszanak, míg az egyéni intézményi módszerek esetében többen vannak azok, akik hatékonynak tartják a saját intézményük metodikáját.

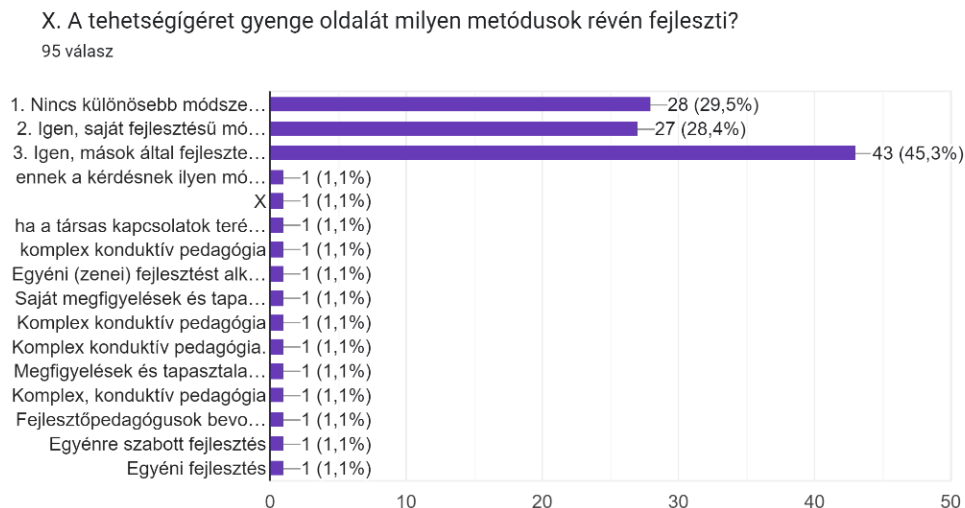
IX. Melyik módszert tartja a legeredményesebbnek? (Az 1-es érték a legkevésbé, az 5-ös érték a leginkább eredményes a tehetséggondozás során.)

15. ábra

Jelen űrlap utolsó itemében a tehetségigéret gyenge oldalának fejlesztésére irányuló kérdésemet a 3. pontban meghatározott mások által fejlesztett, az intézmény által módosítások nélkül adaptált módszert válasz volt a legtöbbször kiválasztott (43 fő, tehát 45,3%). Saját fejlesztésű módszert 27-en (28,42%) válaszolták. Míg olyan, aki nem használ különösebb módszert 28 fő (29,47%) volt. A tehetségigéret gyenge oldalának fejlesztésére irányuló módszerek tárháza igen széles. Ebből adódóan érkeztek az általam megfogalmazottaktól eltérőek is. Ezen válaszok a következőképpen alakultak: 3 fő a komplex, konduktív pedagógia módszerét írta le, mely inkább óvodás korúak tekintetében releváns, illetve a gyógypedagógiában használatos. Ezért kérdőívem feldolgozásában ezeket kevésbé vettem figyelembe. Az egyéni fejlesztés 3 fő válasza volt, de a megfigyelésekre és egyéni tapasztalatokra vonatkozó választ is ide kell venni (2 fő), hiszen ezek is egyénre szabott módszerek. Egy esetben fejlesztőpedagógus bevonásával végzik a gyenge oldal erősítését.

A válaszokból kitűnik, és alátámasztást nyer az a felvetés, mely szerint megfelelő hangsúlyt kell fektetni a tehetséges gyermek nehézséget okozó képességeinek alakításában, nem különben a személyiség fejlesztésére.

16. ábra

8.2 Reziliens gyermekek identifikálására irányuló kérdőív kiértékelése

Reziliens gyermekek identifikálása céljából Erdei Róbert: Reziliencia és iskolakezdés Doktori (PhD) disszertációjában szereplő kérdéssort dolgoztam át. (Erdei,2015) A reziliencia skála pedagógusoknak elnevezésű kérdéssor arra vonatkozik, hogy az állításokra olyan módon válaszolnak, hogy azt a számot jelölik, amely szerint az adott állítás legjobban jellemzi az adott pedagógus által oktatott gyermeket. 12 állítást kellett kötelezően megválaszolniuk a tehetségekkel foglalkozó pedagógusoknak. Az 5-ös érték az erősen egyetérték, 4-es az egyetérték, 3-mas a nem tudom eldönteni, 2-es a nem értek egyet, az 1-es érték pedig a nagyon nem értek egyet.

A pedagógusi reziliencia skála első állítása szerint a tanuló, ha eltervez valamit meg is valósítja. A 95 válaszadó közül 58-an (61%) egyetértettek ezzel. További 21 fő (22,1%) erősen egyetértett. A többség szerint a tanulók képesek a terveik megvalósítására. A kitartás a reziliensek egyik ismérve.

A második állítás az általában elboldogul valamilyen módon. 61 fő (64,2%) értett egyet, 18 fő (18,94%) erősen egyetértett. „A reziliencia a legegyszerűbb megközelítésben a rizikónak, nehézségeknek vagy stressznek való kitettség ellenére tapasztalható jó elboldogulást jelenti.” (Masten, 2001 in: Erdei 2015)

Következőekben a pedagógusok (80%-a a válaszadóknak) nagyon egyetértettek azzal, hogy büszkéek tanulóik eddig elért eredményeire.

A negyedik állítása az a kérdőívnek, hogy általában különösebb erőfeszítés nélkül csinál dolgokat. 53,68%-os értéket képviselt azok száma, aki nem tudja ezt a kérdést eldönteni. Magasabb értékben jelent meg azon válaszok, amik arra utalnak, hogy a tehetségigéretnek, azonban képesek meggyűrőzni az eléjük állított akadályokkal. 24 fő egyetértett, és 9 fő nagyon egyetértett ezen a fent említett kijelentéssel.

Kérem, válaszoljon a kérdésekre olyan módon, hogy azt a számot bekarikázza, amely szerint az adott állítás legjobban jellemzi az Ön által oktatott gyermeket!

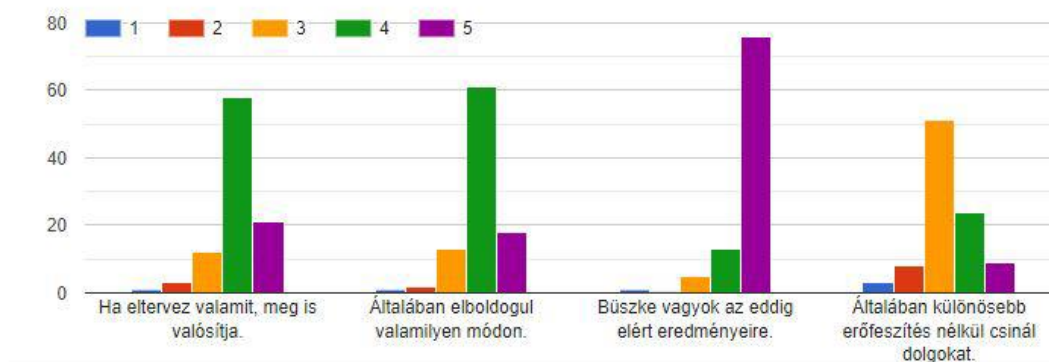
Erősen egyetértek 5

Egyetértek 4

Nem tudom eldönteni 3

Nem értek egyet 2

Nagyon nem értek egyet 1

17. ábra

A „jóban van önmagával” az egyetértek, illetve az erősen egyetértek válaszok aránya magasabb volt. Összességében 43 plusz 14 válaszadó ítélte meg ekképpen. Százalékos arányban ez annyit tesz, hogy 70,5 % a pozitív önértékelésmeglétét, mint a reziliencia egyik védőfaktorát felfedezik tanítványaikban.

Hatodik pontban a kijelentés „úgy érzem, több dolgot tud egyidejűleg kezelni”. Ezen kérdésnél a válaszadók meglátása igen szerte ágazónak bizonyult, az összes lehetőség kapott voksot, és nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a pedagógusok által tanított gyermekek egyszerre több dolgot tudnának kézben tartani. A legmagasabb arányban nem tudták eldönteni a kitöltők (33fő=34,73%).

Azokra az itemekre, miszerint a tanuló határozott és van önfegyelme, egyértelműen az egyetértés jellemezte a visszajelzéseket. Előzőre 62 fő (65,26%), utóbbira még magasabb arányban (74 fő=77,89%) érkeztek az állítások alátámasztását igazoló válaszok.

Kérem, válaszoljon a kérdésekre olyan módon, hogy azt a számot bekarikázza, amely szerint az adott állítás legjobban jellemzi az Ön által oktatott gyermeket!

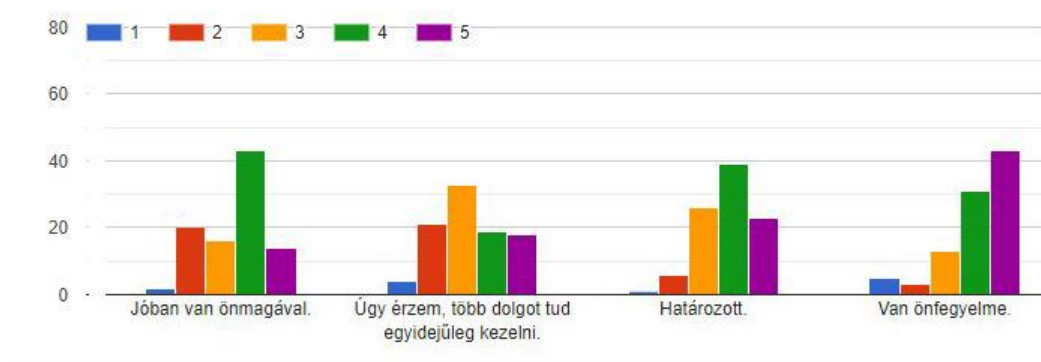
Erősen egyetértek 5

Egyetértek 4

Nem tudom eldönteni 3

Nem értek egyet 2

Nagyon nem értek egyet 1

18. ábra

„Mindig van olyan dolog, ami érdekli.” - erősen egyetértettek a pedagógusok ezen ponton. A válaszok 62,1%-ban tükrözték a szakirodalomban leírtakat, mely szerint a tehetségígéretek érdeklődőek. Az érdeklődés szoros kapcsolata a motivációval egyáltalán nem meglepő, hiszen mindenki szívesen foglalkozik azzal, ami érdekli.

A humorérzék meglete kardinális a tekintetben, hogy összefüggések fedezhetők fel az intelligencia és a humorérzék között. Magasan fejlett kognitív (gondolati), érzelmi képesség tulajdonosának magas az érzelmi intelligenciája, mely a viccek, tréfák megértéséhez (is) elengedhetetlen. Kutatások támasztják alá, hogy a humor a magas intelligencia jelenlétére utal.

Válaszadóim szinte maradéktalanul egyetértenek abban, hogy a tanuló talál olyat, amin nevethet. 58-an (61%) erősen egyetértenek, 26-an (27,36%) egyetértenek.

A következő (Ha nehéz helyzetben van, általában megtalálja a kiutat belőle) tétel ismét egyetértéshez vezetett. 23 fő a legmagasabb, 56 fő a második legmagasabb értéket jelölte meg. A problémamegoldó gondolkodás, kreativitás jellemző a tehetséges gyerekekre.

„Elég energiája van, hogy megtegye, amit kell.” – utolsó elemként ez szerepelt a kérdőívben. A 47 fő (49,47%) erősen egyetértettek, további 34 fő (35,78%) egyetértett ezzel a megállapítással.

Kérem, válaszoljon a kérdésekre olyan módon, hogy azt a számot bekarikázza, amely szerint az adott állítás legjobban jellemzi az Ön által oktatott gyermeket!

Erősen egyetértek 5

Egyetértek 4

Nem tudom eldönteni 3

Nem értek egyet 2

Nagyon nem értek egyet 1

19. ábra

9. Összegzés

Dolgozatomban a Tehetséggondozás és fejlesztés az iskolában címmel a Hátrányos helyzetű, reziliens tanulók felismerését és tehetséggondozását térképeztem fel. Az elméleti háttér feldolgozása közben nyilvánvalóvá vált a téma fontossága, aktualitása. Az 1990-es évektől kezdődően vizsgálják hazánkban a rezilienciát pedagógiai viszonylatban.

A reziliencia fogalmi meghatározására és szakmai definíciójára törekedtem a dolgozatom első részében. Olyan szakemberek munkáira támaszkodtam, mint például, a teljesség igénye nélkül, Járai Róbert, Vajda Dóra, Hargitai Rita, Nagy László, Csókási Krisztina és Kiss Enikő Csilla.

A tehetség definiálása volt a következőekben a célom, hogy átfogó képet nyújtsak az olvasónak ezen bonyolult tudományterület minél szélesebb körben való értelmezéséhez. Dr. habil Gyarmathy Éva, Prima díjas neveléslélektani és klinikai szakpszichológus munkássága, Dr. Czeizel Endre kutatásai, megállapításai meghatározóak voltak dolgozatom elméleti háttérének megalapozásakor. Remélhetőleg sikerült kibontanom a tehetség, a talentum adottságait, melyek kiindulópontként szolgáltak a további értekezésem megfogalmazásakor.

A tehetségfejlesztő pedagógia lényegi munkájának leírásakor holisztikus összefoglalásra törekedtem, meghatározva a három kulcsfontosságú metódust. Az elkülönülés módszerét a tehetségekkel foglalkozó intézmények használják sajátossággként. A szakirodalomban előtérbe helyezett további két módszer, melyet a hátrányos helyzetű reziliens tehetségek tehetséggondozó foglalkozások keretében használnak, a gazdagítás (dúsítás) és a gyorsítás értelmezését is kifejtettem.

A tehetségazonosítás lényegi kérdése az, hogy a beválogatás folyamatában „csak” tehetségígéretnek feltárására van lehetőségünk. Az idő dönti el, hogy a gyermek beváltja-e a hozzáfűzött reményeket. S mint azt a dolgozatom elején is kifejtettem a reziliencia egy hosszabb időn keresztül kialakuló és hosszabb időszakon át tartó folyamat, eszerint a megfigyelés, kutatás éveken át tartó kitartó munka eredményeként lehetséges. Reményeim szerint lesz még erre lehetőségem.

A hátrányos helyzetű tanulók pedagógiai vonatkozású meghatározását tűztem ki célomul, melyhez Fejes József Balázs és Józsa Krisztián munkáit értelmeztem és emeltem bele dolgozatomba. A hátrányos helyzetű gyerekek tanulási motívumai is segítséget jelentettek a kérdőíves kutatásom összeállításakor.

Az anonim internetes kérdőívek 95 tehetséggondozó pedagógus részvételével hipotéziseim bizonyítását igyekezett alátámasztani. Vizsgáltam a pedagógiai módszereket,

melyek az identifikálást, illetve a fejlesztést szolgálják. Kitértem a személyiségjegyek különböző variánsaira, sajátosságaira. A második kérdőívvel a reziliens tanulók identifikálását mértem fel egy reziliencia skála segítségével pedagógusok részére. Az adatfelvételt követően válaszok kiértékelése, az eredmények értelmezése révén hipotéziseim alátámasztása részben megtörtént. A vártnál alacsonyabb számú válasszal is alátámasztásra került a szakirodalmakból kirajzolódó legfontosabb képességek figyelembevétele a kiválogatás során, valamint azon feltevésem is, hogy elengedhetetlen a személyiség átfogó ismerete, fejlesztése a tehetségekkel történő foglalkozások során.

10. Záró gondolatok

„A leggyönyörűbb emberek azok, akik ismerik a kudarcot, a szenvedést, a harcot, a veszteséget, és megtalálják a kivezető utat a mélységből. Ezekben az emberekben megvan a kellő megbecsülés, érzékenység és megértés az élet iránt, amely eltölti őket részvétellel, kedvességgel és szeretetteljes törődéssel”. (Elisabeth Kübler-Ross)

A hátrányos helyzetű reziliens tanulók felismerése véleményem szerint nagyon nagy odafigyelést igényel. Mert azok, akik nem megfelelő szociális közegből érkeznek, gyakorta a szocializációjuk elmaradottságával is küzdenek kisiskolás korban, mely a jelenben még nagyobb problémát okoz, tekintettel a Covid-19 járványra, mikoris a gyerekek majdnem két évig otthon töltötték mindennapjaikat.

„A pedagógiai elméletalkotás és szakmai közgondolkodás mindenképpen profitálhat abból, ha a rezilienciát a gyermekek minél szélesebb körénél elérendő célként fogalmazza és határozza meg. A reziliens gyermekek mutatóinak összevetése a hasonló mértékű rizikónak kitett, de náluk rosszabb kimeneteket mutató sérülékeny csoporttal elárulja, hogy a reziliens jellemzők képesek megvédeni a gyermeki fejlődést és optimális síkon tartani, elég, ha a jobb minőségű iskolai beválási mutatókra, a jóval alacsonyabb mennyiségű BTMN diagnózisra vagy a számottevően jobb intelligenciára gondolunk. A pedagógiai elméletalkotás és oktatásirányítás fontos feladata lenne, hogy a reziliencia fejlesztését, mint elérendő és elérhető célt beépítse az oktatási dokumentumokba és a szakmai közgondolkodás szintjén is terjessze. A reziliencia fejlesztése nem kizárólag a reziliens gyermekek életét teszi könnyebbé és sikeresebbé, hanem családi, intézményi, kortárs csoportbeli és összetársadalmi szinten is pozitív hatással bír.” - írja Erdei Róbert doktori diskurzusának 24-205. oldalán.

„A nevelés előfeltétele az önnevelés” – Jung ily módon vélekedett a tehetséges gyerekekről. Pedagógushallgatóként fontos feladatnak tartom az élethosszig tartó alázatos tanulást, azt a fajta tudáselsajátítást, mellyel fejlődhetek annak érdekében, hogy minél korszerűbb pedagógiai metódusok alkalmazására legyek képesek.

Irodalomjegyzék

- BALOGH László (2012): *Komplex tehetségfejlesztő programok*. Didakt Kiadó, Debrecen
- BALOGH László (2006): Iskolai tehetséggondozó programok hatásvizsgálata. In Kelemen Elemér (szerk.): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből* (pp. 303-322.). Budapest: Műszaki
- BALOGH László, MEZŐ Ferenc, KORMOS Dénes (2011): *Fogalomtár a tehetségpontok számára*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest
- BOLYAI JÁNOS: *Marosvásárhelyi kéziratok I.*, Az Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2003.
- CSERMELY Péter (2006): *Innováció és tehetséggondozás*. Magyar Szemle, 15 (1).
- CSÜLLÖG Krisztina–LANNERT Judit–ZEMPLÉNI András (2015): Számít a pedagógus és az iskola! Oktatási Hivatal, Budapest
- CZEIZEL Endre (1997.): *Sors és tehetség*, Fitt Image és Minerva Kiadó, Budapest,
- DÁVID Mária, HATVANI Andrea, HÉJJA-NAGY Katalin: *Tehetségazonosítás a pedagógiában (Identifying Gifted Students in Education)*.
http://tehetsegportal.tehetseg.hu/sites/default/files/geniusz_muhely/1davidmaria_12.pdf
Letöltve: 2022. 08. 21.
- DUDÁS Marianna (2013) *A hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozásának rendszerszemléletű megközelítése*. In Karlovitz János Tibor és Torgyik Judit (szerk.): *VZDELÁVANIE, VÝSKUM A METODOLÓGIA*. (pp.371-376) ISBN 978-80-971251-1-0
- Dr. TÓTH László (2003): *A tehetségfejlesztés kisenciklopédiája*. Debrecen, Pedellus Tankönyvkiadó
- ERDEI Róbert (2015): *A nehézségekkel való megküzdés segítése és lehetőségei* Sárospataki Pedagógiai Füzetek. (pp. 99-114.) ISBN 0230-0435 http://publikacio.uni-eszterhazy.hu/4533/1/99_114_Erdei.pdf
- ERDEI Róbert (2015): *Reziliencia és iskolakezdés*, Doktori (PhD) disszertáció (pp. 237-238.) https://ppk.elte.hu/file/erdei_robert_dissz.pdf
- FEJES József Balázs, JÓZSA Krisztián (2005): *A tanulási motiváció jellegzetességei hátrányos helyzetű tanulók körében*. Magyar Pedagógia, 105. 2. sz. 185–205.
- GYARMATHY Éva (2007): *A tehetség háttere és gondozásának gyakorlata*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 73. oldal
- GYARMATHY Éva (2012): *A tehetség háttere és gondozásának gyakorlata*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 238-204. oldal

- GYARMATHY Éva (2006): *A tehetség. Fogalma, összetevői, típusai és azonosítása*. ELTE Eötvös kiadó, Budapest.
- GYARMATHY Éva (2010): *Hátrányban az előny – A szociokulturálisan hátrányos tehetségesek*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest
- GYARMATHY Éva (2010): *Atipikus agy és a tehetség II. Az átütő tehetség és a tehetségvizsgálatok*. MTA Pszichológiai Kutatóintézet
- Hátrányos helyzetű tehetségek segítéséről szóló kérdőíves adatfelvétel és eredményei. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (Matehetsz), 2021.
- GORDON Győri János (2004): *Tehetségpedagógiai módszerek*. Oktatásmódszertani Kiskönyvtár. Gondolat, Budapest.
- JÁRAI RÓBERT, VAJDA DÓRA, HARGITAI RITA, NAGY LÁSZLÓ, CSÓKÁSI KRISZTINA, KISS ENIKŐ CSILLA (2015): A Connor- Davidson reziliencia kérdőív 10 ítemes változatának jellemzői. *Alkalmazott Pszichológia*, 2015, 15(1): 129–136
- JUNG, C. G. (2008): *A személyiség fejlődése*. Budapest, Scolar Kiadó
- KÓRÓDI KITTI, SZABÓ ÉVA (2019): A tanulmányi reziliencia értelmezése: Kutatási, prevenciós és intervenciós lehetőségek. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 2019, 74.4/6. 527–545
- LORÁND Ferenc (1996): Komprehenzív variáció a „tehetséggondozásra”. In Papp György (szerk.): *Jelentés a gyermekek helyzetéről Magyarországon* (pp. 69-75). Budapest, Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma Kiadása
- MEZŐ Ferenc (2008): *A tehetségdiagnosztika alapjai*. In: Mező Ferenc (szerk.): *Tehetségdiagnosztika*. Kocka kör, Debrecen, 11–60. o.
- PÁSKUNÉ Kiss J. (2010): *Tanulói sajátosságok tükröződése se hátrányos helyzetű tehetségesek jövőképében*. Habilitációs értekezés. Debrecen: Debreceni Egyetem.
- RENZULLI, J. S. (1978): *What makes giftedness? Reexamining a definition*. Phi Delta Kappa
- RENZULLI J.S., REIS S.M. (1985): *The schoolwide enrichment model: a comprehensive plan for educational excellence*. Creative Learning Press, Mensfield Center, CT 28. o.
- STIPEK, D. J. (1993): *Motivation to learn: from theory to practice*. Allyn and Bacon, Needham Heights, Massachusetts
- SZABÓ Dóra Fanni (2021): *Az oktatási reziliencia többszemponútú vizsgálata 4. és 6. évfolyamos tanulók körében*. Ph. D értekezés, Szeged
- SZÉKELY Iván (2015): *Reziliencia: a rendszerelmélettől a társadalomtudományokig*. Replika, 94 (2015/5. szám): 7-23
- TÓTH László (1998): *A tehetségesek tanítása*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.

Internetes források:

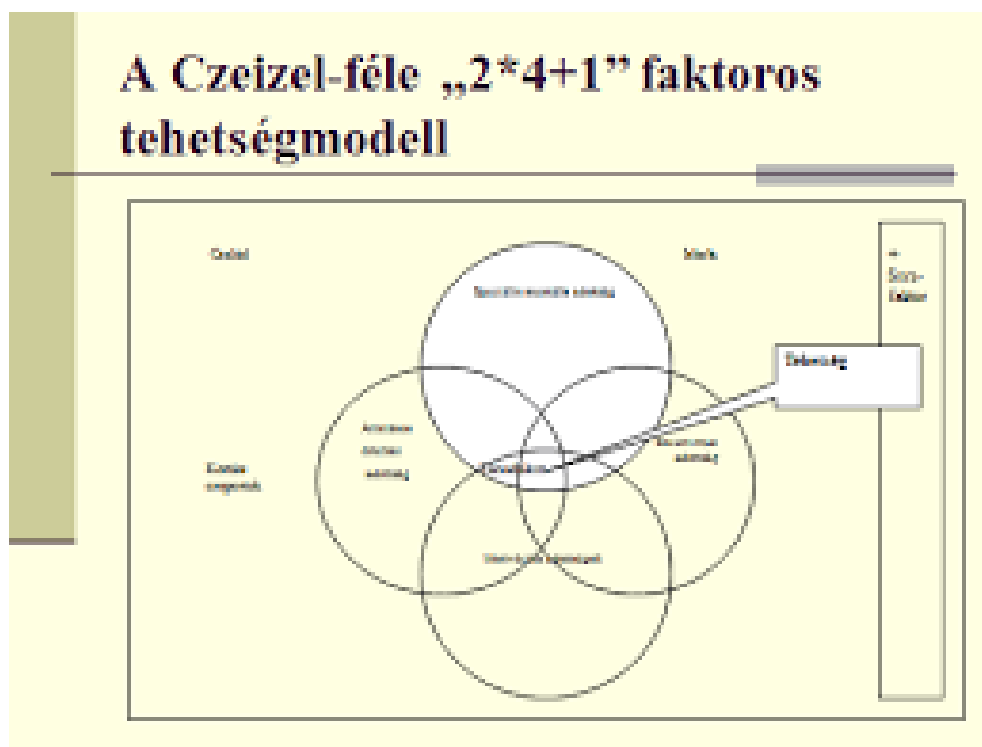
<https://tehetseg.hu/> Megtekintve: 2023. 03. 08.

<https://tehetsegkezikonyv.tehetseg.hu/page.php?id=418> Megtekintve: 2023.03.08.

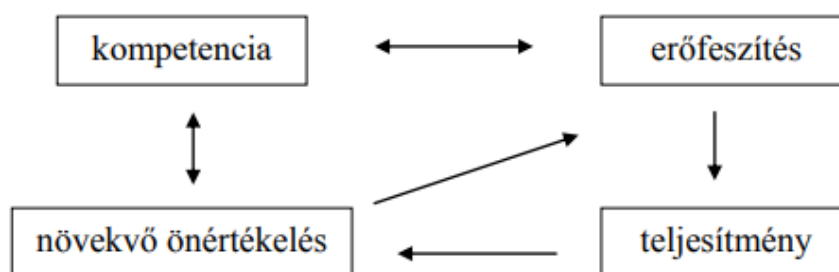
<https://matehetsz.hu/magyar-tehetsegsegito-szervezetek-szovetsege> Megtekintve: 2023. 03. 08.

http://www.mateh.hu/tehetsegkonyvtar/Konyvek/Czeizel_es_Paskune_konyve_Didakt_Kiado_2015.pdf Megtekintve: 2023. 03. 25.

Ábrajegyzék

20. ábra Czeizel-féle 2x4+1 faktoros tehetségmodell

21. ábra Gyarmati Éva: A kompetencia hatására irányuló teljesítménynövekedés

Felhasznált jogszabályok

2011.évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről, Magyar közlöny 162. szám

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A.§-a